

VENDIM
Nr. 6, datë 10.2.2025

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Illir Toska	anëtar;
Genti Ibrahim	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare,

me sekretare Enina Kotoni, në datën 28.1.2025 mori në shqyrtim në seancë plenare publike çështjen nr. 5 (Nj) 2024 të Regjistrat Themeltar, që u përket:

KËRKUES: JO MË PAK SE NJË E PESTA E DEPUTETËVE TË KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, përfaqësuar nga deputete Ina Zhupa dhe avokat Franci Nuri, me autorizim.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, përfaqësuar nga Gazmend Bici, me autorizim.

AKADEMIA E SHKENCAVE, përfaqësuar Alma Bela, me autorizim.

PRESIDENTI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi i ligjit nr. 69/2023, datë 21.7.2023, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 53/2019, datë 18.7.2019 ‘Për Akademinë e Shkencave në Republikën e Shqipërisë’”, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, pika 1, 6, 7, 15, 18, 81, 82, 83, 124, 131, pika 1, shkronjat “a” dhe “e”, 134, pika 1, shkronja “c” dhe 135 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); ligji nr. 53/2019, datë 18.7.2019, “Për Akademinë e Shkencave në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sonila Bejtja, mori në shqyrtim pretendimet e kërkuarit, jo më pak se një të pestës së deputetëve (*kërkuesi*), i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjekteve të interesuara, Kuvendit të Republikës së Shqipërisë (*Kuvendi*) dhe të Akademisë së Shkencave (*Akademia*), që kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, konstatoi mungesën e parashtrimeve me shkrim të Presidentit të Republikës së Shqipërisë (*Presidenti*), si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Në datën 18.7.2019, Kuvendi ka miratuar ligjin nr. 53/2019, “Për Akademinë e Shkencave në Republikën e Shqipërisë” (*ligji nr. 53/2019*), qëllimi dhe objekti i të cilit kanë qenë përcaktimi i kuadrit ligjor për organizimin dhe funksionimin e Akademisë, përcaktimi i rolit, i organeve përbërëse dhe i atyre që veprojnë pranë saj, si dhe rregullimi i marrëdhënieve me institucionet e tjera të kërkimit shkencor e të politikave të zhvillimit.

2. Në datën 20.7.2023, Kuvendi ka miratuar ligjin nr. 69/2023, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 53/2019, datë 18.7.2019 ‘Për Akademinë e Shkencave në Republikën e Shqipërisë’” (*ligji nr. 69/2023*). Presidenti e ka kaluar në heshtje, pa dekret, për rrjedhojë ligji është shpallur me

kalimin e afatit 20-ditor, bazuar në pikat 1 dhe 2 të nenit 84 të Kushtetutës dhe ka hyrë në fuqi në datën 6.9.2023, pra 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare nr. 124, datë 21.8.2023. Nga përmbajtja e relacionit shoqërues rezulton se qëllimi ka qenë korrigjimi i bazave juridike të ligjit nr. 53/2019 për organizimin dhe funksionimin e Akademisë. Objektivat e tij kanë qenë të lidhura me përbërjen dhe detyrat e Asamblesë, me zgjedhjen e kryesisë, me vlefshmërinë dhe ndërprerjen e mandateve, si dhe me administratën e Akademisë. Me ligjin nr. 69/2023 u riformuluan dhe shfuqizuan dispozitat si vijojnë:

3. U riformulua pika 3, e nenit 6: *“Asambleja zgjedh edhe anëtarë të jashtëm ndër personat me shtetësi apo origjinë shqiptare me banim jashtë vendit, figura të shkencës e të kulturës, si dhe anëtarë nderi ndër figurat e shkencës e të kulturës që janë shtetas jo shqiptarë me banim jashtë vendit, të cilët me punimet e tyre kanë ndikuar në ecurinë e mendimit e të zbatimit të shkencës në Shqipëri apo në promovimin e të vërtetave dhe të vlerave të origjinës, gjuhës e kulturës shqiptare. Numri i anëtarëve të nderit është deri në 15. Personat me origjinë shqiptare, që janë anëtarë me të drejta të plota të një akademie pjesëtare të “All European Academies”, fitojnë drejtpërdrejt statusin e anëtarit të jashtëm të Akademisë së Shkencave, e cila formalizohet nga një mbledhje ceremoniale e Asamblesë”.*

4. U riformulua neni 10: *“Anëtarët e jashtëm dhe ata të nderit kanë të drejtë të marrin pjesë në mbledhjet e Asamblesë pa të drejtë vote, si dhe në të gjitha aktivitetet e Akademisë. Me pëlqimin e tyre, ata aktivizohen dhe kontribuojnë në plotësimin e detyrave të Akademisë dhe të anëtarëve të saj, të parashikuara në nenet 4 dhe 9 të këtij ligji”.*

5. U riformulua pika 3, e nenit 11: *“Kryetari i Akademisë së Shkencave dhe anëtarët e Kryesisë zgjidhen nga Asambleja me votim të fshehtë dhe të drejtpërdrejtë me shumicën absolute të votave të vlefshme të anëtarëve të Asamblesë”.*

6. U riformulua pika 4, e nenit 11: *“Mandati i kryetarit dhe i zëvendëskryetarit është 4 vjet, ndërsa ai i sekretarit shkencor dhe i drejtuesve të seksioneve është 5 vjet. Kryetari, zëvendëskryetari, sekretari shkencor dhe drejtuesit e seksioneve mund të rizgjidhen në të njëjtin funksion për dy mandate”.*

7. U shfuqizuan pikat 9 dhe 10, të nenit 11, në pikën 4, të nenit 14, fjala “korrespondent” është zëvendësuar me fjalën “i jashtëm” dhe u shfuqizua shkronja “c”, pika 2, e nenit 16 të ligjit nr. 53/2019 (sipas së cilës mbushja e moshës 75 vjeç ishte shkak për ndërprerjen e mandatit të anëtarit të Asamblesë).

8. Në datën 10.5.2024, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë për shfuqizimin e ligjit nr. 69/2023, i cili ka riformuluar dhe ka ndryshuar disa dispozita të ligjit nr. 53/2019, si të papajtueshme me Kushtetutën. Kolegji i Gjykatës në datën 10.6.2024 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

9. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmbledhur, ka parashtruar:

9.1 *Për procedurat parlamentare*

9.1.1 *Procedura e miratimit të ligjit nr. 69/2023 cenon nenin 78, pika 2, të Kushtetutës*, pasi mbledhja e Komisionit Parlamentar për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik (*Komisioni i Edukimit*) është mbajtur në shkelje të Rregullores së Kuvendit. Më konkretisht, projektligji është futur në kalendarin e punës së Kuvendit për periudhën 22 maj-30 qershor dhe është marrë në shqyrtim në datën 11 korrik 2023. Mbledhja e Komisionit të Edukimit është zhvilluar me anëtarët zëvendësues të komisionit, në shkelje të nenit 21/1, pika 2, të Rregullores së Kuvendit. Kryetarja e komisionit nuk e ka thirrur mbledhjen dhe një e katërta e anëtarëve nuk mund ta thërriste atë pa depozituar kërkesën zyrtare në protokoll, ku të vërtetoheshin firmat e kërkuesve, duke u cenuar pika 2 e nenit 32 të Rregullores Kuvendit. Gjithashtu, programi i punës dhe kalendar i komisionit nuk ishin përgatitur nga kryetari i komisionit sipas nenit 33 të Rregullores së Kuvendit. Projektligji i paraqitur për miratim në komision nuk ka qenë i shoqëruar me raportin final, sipas nenit 38, pika 5/1, të Rregullores së Kuvendit dhe hartimi i miratimi i tij kanë shkelur nenet 68, pika 2 dhe 70, pikat 3 dhe 4, të Rregullores së Kuvendit, pasi nuk përmbante objektivat që synoheshin të arriheshin, si dhe raportin e hartuar nga komisioni përgjegjës për seancën plenare. Nga pikëpamja formale

pretendohet se ligji e ka zanafillën pas vendimit nr. 50 të vitit 2022 të Asamblesë, por ky vendim është vetëm një dokument i brendshëm, pa vlerë juridike, i cili nuk tregon aspak që Akademia të ketë diskutuar, analizuar ose ngritur grup pune për nevojën e ndryshimeve ligjore.

9.2 *Për themelin. Dispozitat e kundërshtuara të ligjit nr. 69/2023 cenojnë:*

9.2.1 *Parimet e shtetit të së drejtës, të barazisë përpara ligjit, të konfliktit të interesave, si dhe atë të hierarkisë së normave*, pasi ligji duhet të jetë i përgjithshëm dhe në funksion të interesit të shoqërisë dhe jo të një individi të paracaktuar ose të caktueshëm lehtësisht. Nuk mund të konsiderohet ligj një normë, e cila nuk synon rregullimin e situatave të përgjithshme dhe nuk mbart karakter universal, të mbështetur në interesin e përgjithshëm publik që në realitet është shtrembërim i kushteve dhe kritereve të ligjit në funksion ose në shërbim të një individi. Kryetari i Akademisë gjatë kohës që shqyrtohej ligji nuk i plotësonte kushtet ligjore për të kandiduar sepse sipas ligjit nr. 53/2019 nuk lejohej të kandidonte për dy mandate radhazi, si dhe plotësimi i moshës mbi 75 vjeç përbënte shkak për ndërprerjen e mandatit të anëtarit të Asamblesë. Me ndryshimet e fundit ligjore ai i plotëson kriteret e reja, pasi të dyja këto kushte janë shfuqizuar. Sipas ligjit nr. 69/2023, askush nga akademikët nuk mund të ketë të drejta dhe detyra si akademik ose akademik i asociuar pas moshës 75 vjeç përveç kryetarit. Ky është një nonsens juridik që nuk mund të ndodhë në një shtet të së drejtës, pasi: ose të gjithë akademikët mbi 75 vjeç do të vazhdojnë të jenë anëtarë të asamblesë, të ushtrojnë të drejta dhe detyra si më parë; ose asnjëri nga ata, sepse *cenohet neni 18 i Kushtetutës, barazia përpara ligjit*. Ligji trajton ndryshe situata të njëjta, krijon diskriminim dhe pabarazi midis anëtarëve të Akademisë, me qëllim favorizimin e kryetarit aktual të institucionit, duke i hapur rrugë rizgjedhjes së tij. Edhe vetë heqja e togfjalëshit “*por jo radhazi*”, i parashikuar në ligjin nr. 53/2019, duke i hapur rrugë rizgjedhjes së kryetarit për një mandat të dytë, cenon parimin e barazisë përpara ligjit. Vetë nismëtarët e ligjit janë ata që përfitojnë nga ndryshimet ligjore, duke dëshmuar *se ligji krijon konflikt interesi dhe është në shkelje të Kushtetutës*. Të gjitha këto pretendime duhet të shqyrtohen në këndvështrimin e respektimit të *parimit të shtetit të së drejtës, të sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës*. Parimi i shtetit të së drejtës është trajtuar i lidhur ngushtë edhe me *parimin e hierarkisë së akteve normative*, duke e konsideruar këtë të fundit si detyrim që rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor. Ligji nr. 53/2019, i ndryshuar me ligjin nr. 69/2023 duhet të garantojë parimin kushtetues të autonomisë dhe lirisë akademike, të parashikuar nga neni 57, pika 7, i Kushtetutës, sipas të cilit statusi i anëtarit të rregullt të Akademisë nuk është i barabartë në të drejta me kryetarin aktual, të cilit i jepen privilegje.

9.2.2 *Parimin e sigurisë juridike*, pasi ligji përmban dispozita që kundërshtojnë njëra-tjetrën dhe nuk ka qartësinë e nevojshme në zbatim. Nga njëra anë përcakton se personat mbi 75 vjeç fitojnë statusin e anëtarit “emeritus”, i cili u heq disa të drejta dhe detyrime, pasi nuk konsiderohen më pjesë e Asamblesë, por, nga ana tjetër, përjashtohet kryetari, i cili, edhe pse me mbushjen e moshës 75 vjeç, do të vijojë të ushtrojë këtë detyrë. Ligji në fuqi konsideron se faktori moshë, pa përjashtuar askënd, merret si parametri kryesor, sipas të cilit anëtari i Asamblesë kalon në një status tjetër, në anëtar “emeritus”, duke u përjashtuar nga detyrimi për të marrë pjesë aktivisht në mbledhjet e Asamblesë, të seksioneve, të komisioneve dhe nga e drejta për t’u zgjedhur në organet drejtuese. Nga njëra anë, ligji nuk e detyron anëtarin “emeritus” të marrë pjesë në veprimtarinë e Akademisë dhe, nga ana tjetër, kryetari (me statusin “emeritus”) do të vijojë të drejtojë dhe të organizojë punën e Akademisë. Për këto arsye ligji është kontradiktor dhe i pazbatueshëm.

10. **Subjekti i interesuar, Kuvendi**, ka prapësuar si vijon:

10.1 *Për procedurat parlamentare*

10.1.1 *Pretendimi është i pabazuar*, pasi projektligji i është nënshtruar shqyrtimit në dy komisione parlamentare, në Komisionin e Edukimit, në cilësinë e komisionit përgjegjës dhe në Komisionin për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut (*Komisioni i Ligjeve*), në cilësinë e komisionit për dhënie mendimi. Gjatë shqyrtimit në Komisionin e Ligjeve nuk është ngritur asnjë pretendim për papajtueshmërinë e ligjit me Kushtetutën, si dhe në Komisionin e Edukimit gjatë seancës dëgjimore janë ftuar edhe anëtarët e Asamblesë. Në mbledhjen e Komisionit të Edukimit ka qenë kuorumi i nevojshëm për të zhvilluar mbledhjen dhe për të marrë vendim. Projektligji është votuar nga numri i kërkuar i deputetëve sipas Rregullores së Kuvendit dhe, si i

tillë, është plotësisht i ligjshëm. Për këtë arsye, pretendimi i kërkuarit nuk ka bazë dhe nuk qëndron. Hartimi i projektligjit nga nismëtari nuk është bërë mbi bazën e një liste moshe me subjektet që aspirojnë për të kandiduar në organet drejtuese, por mbi bazën e një logjike e cila i hap rrugën zgjerimit dhe një përfshirjeje më të gjerë kandidatësh, të cilët sigurisht vendosin të kandidojnë me vullnetin e tyre të lirë. Nga ana tjetër, në transparencë të këtij procesi, komisioni parlamentar përgjegjës, gjatë shqyrtimit të projektligjit ka ftuar në dëgjuesë anëtarët e Asamblesë, për të marrë edhe opinionin e tyre për projektligjin. Projektligjin e ka kundërshtuar vetëm 1 nga 54 anëtarët e Asamblesë, gjë e cila konfirmon qartësisht mbështetjen masive të të gjithë trupës së Akademisë.

10.2 Për themelin

10.2.1 *Pretendimi se ligji cenon nenin 18 të Kushtetutës është i pabazuar*, pasi ndryshimet nuk bien ndesh me asnjë normë të Kushtetutës, ato kanë karakter thjesht dhe vetëm teknik. Kërkuari nuk provon në asnjë pjesë të parashtrimeve që ligji nr. 69/2023 diskriminon personin/kandidatin për të garuar si kryetar për asnjë nga shkaqet e përcaktuara në Kushtetutë, siç janë: gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore. Ligji nr. 69/2023 nuk shpall askënd fitues, por, përkundrazi, zgjeron rrethin e kandidatëve dhe fituesit shpallen me votat e anëtarëve të Asamblesë, me votim të fshehtë e shumicë absolute, sikurse përcakton neni 11, pika 3, i riformuluar nga ligji objekt shqyrtimi. Ligji nuk krijon pabarazi midis akademikëve mbi 75 vjeç, as mes tyre, as në raport me të tjerët, përkundrazi zgjeron të drejtat e tyre. I vetmi kufizim që ka mbetur pas amendimit është pengesa për të kandiduar në organet drejtuese pas moshës 75 vjeç. Ligji nr. 69/2023 ka hequr kufizimin për ndërprerjen e mandatit të anëtarit të Asamblesë në rast se mbush këtë moshë.

10.2.2 *Pretendimi se ligji cenon parimin e sigurisë juridike është i pabazuar*, pasi ligji është në përputhje me frymën kushtetuese dhe praktikën e konsoliduar ndërkombëtare, sepse e drejta për t'u zgjedhur për dy mandate, pa kushte, është e sanksionuar edhe në legjislacionin e akademive të shkencave dhe institucionet e arsimit të lartë në Evropë. Ligji nr. 69/2023 është në përputhje me nenin 58 të Kushtetutës, i cili garanton se liria e kërkimit shkencor mbrohet me ligj dhe nuk bie ndesh me asnjë dispozitë të Kushtetutës, për rrjedhojë pretendimi është i pabazuar.

11. **Subjekti i interesuar, Akademia**, ka prapësuar si vijon:

11.1 Për juridiksionin e Gjykatës

11.1.1 Akademia nuk është institucion i parashikuar në Kushtetutë, por vetëm i përmendur nga Kushtetuta. Për më tepër, nëpërmjet kërkesës së paraqitur nga kërkuari dhe në tërësi nga parashtrimet e faktet e pretenduara është arritur në përfundimin se, në thelb, Gjykatës i kërkohet të shqyrtojë legjitimitetin e rikandidimit e të zgjedhshmërisë së kryetarit të Akademisë. Pra, Gjykatës i kërkohet të shqyrtojë një çështje sipas nenit 131, pika 1, shkronja “c” dhe qëllimisht ngatërrohet me çështjen e shqyrtimit të pajtueshmërisë së ligjit me Kushtetutën.

11.2 Për procedurat parlamentare

11.2.1 *Pretendimi është i pabazuar*, pasi ligji, si projekt fillestar, është ideuar, kërkuar e mbështetur nga Asambleja me të drejtën që gëzon një institucion autonom për organizimin e vet. Ky vendim është miratuar me shumicën e anëtarëve të Asamblesë dhe me vetëm një abstenim. Pra, ligji nuk krijon pabarazi midis anëtarëve, nuk cenon parimin e sigurisë juridike dhe autonominë e institucionit. Çdo “akuzë” për kapje institucionale ose cenim të sigurisë juridike nuk qëndron, pasi një institucion kolegjal autonom nuk ndodh të kapë vetveten, të shkelë të drejtat e veta ose edhe të një anëtarit të vetëm me anë të ligjit për organizimin e funksionimit të tij. Procedura që është ndjekur për miratimin e ndryshimeve objekt të këtij gjykimi, është e njëjta procedurë që është ndjekur edhe për hartimin e miratimin e ligjit nr. 53/2019. Shtatë vjet më parë Akademisë i është kërkuar ta bëjë vetë reformimin e saj, në respektim të statusit si institucion autonom. Projektligji i ri është hartuar nga një grup pune i ngritur nga Asambleja, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për arsimin. Shumicën dërmuese dhe drejtimin e grupit e përbënin anëtarët e Akademisë. Pas hartimit e marrjes së pëlqimit për të edhe nga ALLEA (European Federation of Sciences and Humanities-grupimi i 60 akademive të vendeve të Bashkimit Evropian), në respekt të autonomisë së Akademisë është vlerësuar që projektligji t'i kalojë drejtpërdrejt Kuvendit nëpërmjet nismës së deputetëve dhe jo të ekzekutivit (qeverisë). Deputeti relator i ligjit ka ndjekur

në vazhdimësi veprimtarinë e Akademisë, për rrjedhojë është njohur paraprkisht për nevojën e këtyre ndryshimeve dhe ka marrë nismën për këto ndryshime së bashku me një koleg. Çdo procedurë është ndjekur dhe është kryer me dijeni të Asamblesë dhe në mënyrë transparente. Zbatimi i Rregullores së Kuvendit është një çështje e brendshme e Kuvendit. Paraqitja e një projektligji me 4–5 nene (saktësisht më 9.1.2023) dhe miratimi pas 6 muajve nuk përbën asnjë privilegj ose shkelje të afateve minimale për shqyrtimin e tij. Pas konfliktit publik-mediatik, ai ka vazhduar në Kuvend. Ndërkohë nismëtarët, në të drejtën e tyre, e kanë tërhequr amendamentin që lidhej me financat, pavarësisht që dukshëm projektligji nuk kishte efekte financiare. Në praktikën parlamentare nuk ka ndodhur që një komision të mos votojë për një projektligj pas shqyrtimit të tij. Gjatë shqyrtimit të projektligjit në Asamble e më pas në Kuvend, në Komisionin e Edukimit dhe, veçanërisht, në Komisionin e Ligjeve nuk është ngritur asnjë pretendim për mospërputhje të amendamenteve të propozuara me normën kushtetuese. Akademia, me vendimin nr. 50, datë 8.9.2022 të Asamblesë, ka shprehur miratimin e saj për ndryshimet në ligj.

11.3 Për themelin

11.3.1 *Pretendimi për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit është i pabazuar*, pasi ndryshimet kryesore në ligj lidhen me: (i) heqjen e kufizimit të numrit të anëtarëve të jashtëm, sepse është hequr kufizimi deri në 10, duke riformuluar nenin 6, pika 3, të ligjit nr. 53/2019; (ii) rizgjedhjen për dy mandate të kryetarit, zëvendëskryetarit, sekretarit shkencor dhe drejtuesve të seksioneve, duke u hequr togfjalëshi “*por jo radhazi*”. Riformulimi nuk bie ndesh me asnjë normë të Kushtetutës. Ai është në përputhje të plotë edhe me frymën kushtetuese e praktikën e konsoliduar ndërkombëtare, pasi e drejta për t’u zgjedhur për dy mandate, pa kufizime, është e sanksionuar në legjislacionin e shumë akademive të shkencave dhe institucionet e arsimit të lartë në Evropë e Shqipëri. Kjo mundësi parashikohet shprehimisht në ligjin nr. 80/2015, “Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë”. Kushtëzimi që mandatet të mos ishin radhazi ishte i pazakontë, e për më tepër sipas ligjit nr. 53/2019 jo vetëm nuk ndalohej rikandidimi, por bëhej i interpretueshëm për tre mandate. Ndryshimi për heqjen e kufizimit në numër për anëtarët e jashtëm u imponua nga nevoja e hapjes së mëtejshme të Akademisë ndaj diasporës shkencore, e cila është zgjeruar e mbart potenciale të mëdha shkencore. Ky ndryshim, ndër të tjera, ka mundësuar pranimin e 6 anëtarëve të rinj të jashtëm e do të mundësojë pranimin nga personalitete të shquara të shkencës në Diasporë. Përmbajtja e ligjit objekt gjykimi nuk krijon pabarazi midis akademikëve 75 vjeç, as midis tyre, as në raport me të tjerët, përkundrazi zgjeron të drejtat e tyre. Për detyrat e marra anëtarët “emeritus” mbajnë përgjegjësi si të gjithë anëtarët e tjerë Fjalja se “pjesëmarrja e tyre në mbledhje është sipas mundësisë” nuk është kufizim, siç është interpretuar nga kërkuesi, ajo ka vetëm kuptimin që një akademik “emeritus” nuk përballet me ndëshkime për mospjesëmarrje fizike në mbledhje sipas nenit 6, pika, 2 të statutit. I vetmi kufizim që ka mbetur pas amendimit është pengesa për të kandiduar në organet drejtuese pas moshës 75 vjeç, por ndërkohë ligji i ri heq ndërprerjen e mandatit në rast se anëtari mbush këtë moshë, pasi u vlerësua e tepërt që të kishte dy kufizime moshore, si në marrjen e mandatit, ashtu edhe në mbylljen e tij përpara se të kishte përfunduar. Pra, ligji i zgjeron të drejtat e anëtarëve “emeritus” pa asnjë dallim dhe u kthen anëtarëve mbi 75 vjeç të drejtën e votës së anëtarësinë në Asamble të hequr me ligjin e mëparshëm (2007), masë e vlerësuar kjo si antikushtetuese nga Gjykata me vendimin nr. 36, datë 15.10.2007, duke i bërë anëtarë të Asamblesë me të drejta e detyrime të plota. Ligji objekt gjykimi nuk shpall askënd fitues, ai lejon gjithkënd të kandidojë dhe të shpallet fitues me votat e anëtarëve të Asamblesë, me votim të fshehtë e shumicë absolute.

12. **Subjekti i interesuar, Presidenti**, nuk ka paraqitur parashtrime me shkrim, megjithëse është njoftuar rregullisht.

III

Procesi në gjykimin kushtetues

13. Kërkuesi në seancën plenare publike i ka parashtruar Gjykatës dy kërkesa paraprake: (i) vendosjen në dispozicion të vendimit për mosthirrjen e akademikut Artan Fuga, si subjekt i

interesuar; (ii) thirrjen e dy deputetëve të nismës ligjvënëse dhe të Presidentit, si dëshmitarë në gjykimin kushtetues.

14. Gjykata, pasi ka marrë në shqyrtim kërkesat paraprake, ka ritheksuar se bazuar në nenin 39, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000 dhe në jurisprudencën kushtetuese, përcaktimi i subjekteve të interesuara është në diskrecion të saj. Në këtë drejtim ajo nisat nga interesi që ka thirrja e tyre për të kontribuar në vendimarrjen për çështjen që shqyrtohet. Vlerësimi i legjitimitetit të subjektit të interesuar bazohet jo vetëm në interesin e subjektit, por edhe të gjykimin kushtetues. Në këtë kuptim, në gjykimet kushtetuese legjitimohen si subjekte të interesuara ato që, për shkak të veprimtarisë ose rrethanave, mund të kontribuojnë në shqyrtimin e çështjes që po gjykohe, pavarësisht nëse thirren në gjykim me kërkesën e kërkuarit ose edhe kryesisht nga Gjykata (*shih vendimet nr. 37, datë 5.11.2021; nr. 9, datë 1.3.2021; nr. 9, datë 23.3.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Fillimisht, Gjykata thekson se identifikimi i subjekteve të interesuara është përcaktuar në nenin 26 pika 2 të Rregullores për Procedurat Gjyqësore të Gjykatës e sipas këtyre parashikimeve, rrethi i këtyre subjekteve identifikohet nga Kolegji i Gjykatës, gjatë fazës së shqyrtimit paraprak të kërkesës. Në atë vendimarrje të Kolegjit është vendosur kalimi i çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike duke u përcaktuar edhe rrethi i subjekteve të interesuara, siç ishin identifikuar edhe nga vetë kërkuari në kërkesën e tij të datës 10.5.2024. Pavarësisht se ky i fundit, formalisht nuk e kishte kërkuar përfshirjen e akademikut Artan Fuga në cilësinë e subjektit të interesuar, në brendësi të kërkesës së tij i ishte referuar përfshirjes së tij, si subjekt i interesuar. Megjithatë, Kolegji i Gjykatës gjatë shqyrtimit paraprak ka vendosur të mos e përfshijë akademikun Artan Fuga në rrethin e subjekteve të interesuara.

16. Në datën 13.6.2024, vendimi i Kolegjit të Gjykatës i marrë gjatë shqyrtimit paraprak i është njoftuar kërkuarit, duke e bërë me dije se qëndrimin e akademikut Artan Fuga mund ta bënte pjesë të parashtrimeve të tij.

17. Kërkuari e ka përsëritur kërkesën për përfshirjen e akademikut Artan Fuga edhe në datën 19.6.2024. Në përgjigje të kësaj kërke, në datën 28.6.2024, nëpërmjet sekretarit të përgjithshëm të Gjykatës, i është kthyer përgjigje kërkuarit sërish për vlerësimin e sipërcituar të Kolegjit gjatë shqyrtimit paraprak, ku theksohet se Kolegji nuk kishte vlerësuar të thërriste në cilësinë e subjektit të interesuar akademikun Artan Fuga.

18. Në datën 13.7.2024, kërkuari ka kundërshtuar shkresën e datës 28.6.2024. Pas shqyrtimit të kësaj kërke, në datën 20.9.2024, atij i është përcjellë në rrugë administrative vlerësimi i trupës së gjyqtarëve të Gjykatës për mospranimin e kërkesës për thirrjen e subjektit të interesuar z. Artan Fuga.

19. Për kërkimin e parë për disponimin e vendimit për mospranimin e kërkesës për të thirrur si subjekt të interesuar akademikun Artan Fuga, Gjykata gjatë vlerësimit mbajti në konsideratë se ajo është vënë në lëvizje nga kërkuari për kontrollin abstrakt të normës, për rrjedhojë çmoi se akademikun Artan Fuga në rastin konkret nuk është në rrethin e subjekteve të interesuara sipas nenit 39, pika 1 të ligjit nr. 8577/2000. Gjykata evidentoi se edhe vetë ai në një deklaratë ka theksuar se ka interes vetjak ndaj çështjes. Për kërkesën për vënien në dispozicion të vendimit të Kolegjit që ka përcaktuar rrethin e subjekteve të interesuara, nisur nga interesimi i kërkuarit, Gjykata vlerësoi për t'i vendosur në dispozicion, për efekt njohjeje, një kopje të procesverbalit të Kolegjit, ku bazuar në nenin e sipërcituar të Rregullores për Procedurat Gjyqësore të Gjykatës janë përcaktuar subjektet e interesuara. Për shkresën e datës 13.6.2024 (*shih paragrafin 16 të vendimit*), iu bë me dije se ajo përgjigje administrative ishte një praktikë e shërbimeve ndihmëse të Gjykatës, sipas udhëzimit të dhënë nga Mbledhja e Gjyqtarëve, për të orientuar palët për mënyrën se si ata mund të përfshijnë informacione ose opinione në parashtrimet e tyre.

20. Në lidhje me kërkimin e dytë, Gjykata bazuar në nenin 41 të ligjit nr. 8577/2000 dhe referuar fakteve kushtetuese të çështjes, objekt të provuari në proces, vlerësoi se nuk është e domosdoshme thirrja e dy deputetëve nismëtarë dhe e Presidentit si dëshmitarë. Për rrjedhojë, Gjykata në përfundim vlerësoi rrëzimin e kërkesave paraprake të kërkuarit.

21. Gjithashtu, Gjykata në objektin e parashtrimeve të depozituara në sekretarinë gjyqësore në përfundim të seancës plenare publike konstatoi se kërkuari ka kërkuar edhe pezullimin e zbatimit

të ligjit nr. 69/2023 derisa Gjykata të shprehet me vendim përfundimtar. Gjykata vlerëson se në rrethanat kur ky kërkim nuk është parashtruar nga kërkuesi në kërkesën e paraqitur në datën 10.5.2024 dhe nuk është kërkuar as gjatë seancës plenare publike, kërkesa për pezullimin e zbatimit të ligjit e paraqitur vetëm në objektin e parashtrimeve shtesë nuk mund të merret në shqyrtim.

IV Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për juridiksionin e Gjykatës

22. Kërkuesi i është drejtuar Gjykatës me kërkesë për shqyrtimin e pajtueshmërisë së ligjit nr. 69/2023 me Kushtetutën, pasi cenon pikën 2 të nenit 78 të saj, si dhe parimet e shtetit të së drejtës, të barazisë përpara ligjit, të konfliktit të interesit, të hierarkisë së normave juridike dhe të sigurisë juridike.

23. Subjekti i interesuar, Akademia, për juridiksionin ka parashtruar se në thelb Gjykatës i është kërkuar të shqyrtojë legjitimitetin e rikandidimit dhe të zgjedhshmërisë së kryetarit, për më tepër që Akademia nuk është organ kushtetues. Pra, sipas subjektit të interesuar, Gjykatës i është kërkuar të shqyrtojë një çështje sipas nenit 131, pika 1, shkronja “c” dhe qëllimisht ngatërrohet me çështjen e shqyrtimit të pajtueshmërisë së ligjit me Kushtetutën. Gjatë seancës plenare publike, subjekti i interesuar ka parashtruar se i qëndronte argumentit se Gjykata ka në juridiksion vlerësimin e kushtetutshmërisë së ligjit.

24. Gjykata thekson se referuar përmbajtjes së nenit 131 të Kushtetutës, shkronja “a” vendos për pajtueshmërinë e ligjit me Kushtetutën ose me marrëveshjet ndërkombëtare. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se ka në juridiksionin e saj kontrollin abstrakt të kushtetutshmërisë së ligjit nr. 69/2023 “Për Akademien e Shkencave në Republikën e Shqipërisë” dhe se pretendimet e subjektit të interesuar, Akademisë, për mungesën e juridiksionit të Gjykatës, për shkak se nuk është organ kushtetues dhe referenca prej tij në nenin 131, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, janë të pabazuara.

B. Për legjitimitimin e kërkuarit

25. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është vlerësuar si një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Për sa i takon legjitimitimit të kërkuarit për vënien në lëvizje të Gjykatës për kontrollin abstrakt të normës ligjore, në jurisprudencën kushtetuese në mënyrë të vazhdueshme është vlerësuar se ky subjekt, i parashikuar në nenin 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës dhe nenin 49, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, ka të drejtë të paraqesë kërkesë për arsye të një interesi publik, pa u kushtëzuar me një interes subjektiv konkret. Interesi i këtyre funksionarëve publikë për të mbrojtur sistemin normativ dhe parimet shtetformuese, si konstitucionalizmi, shteti i së drejtës, demokracia, dinjiteti njerëzor, barazia sociale etj., të shpalosura në Kushtetutë, nuk është i kushtëzuar (*shih vendimet nr. 18, datë 7.7.2022; nr. 55, datë 27.7.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, për legjitimitimin *ratione personae*, Gjykata vëren se ajo është vënë në lëvizje nga një grup prej 37 deputetësh të Kuvendit, të cilët përbëjnë subjektin kushtetues jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit, për rrjedhojë kërkuesi legjitimohet si në aspektin formal, ashtu edhe substancial për vënien në lëvizje të këtij gjykimi kushtetues.

26. Kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*, bazuar në përmbajtjen e nenit 50, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, pasi ligji nr. 69/2023 është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 124, datë 21.8.2023 dhe ka hyrë në fuqi 15 ditë pas botimit, në datën 6.9.2023, kurse kërkesa është paraqitur në Gjykatë në datën 10.5.2024, pra brenda afatit ligjor 2-vjeçar.

27. Për sa i përket legjitimitimit *ratione materiae*, Gjykata vëren se kërkuesi ka parashtruar argumentet e tij në dy drejtime: (i) për shkeljen e procedurës së miratimit të ligjit sipas nenit 78, pika 2, të Kushtetutës dhe Rregullores së Kuvendit; (ii) për cenimin e parimeve të shtetit të së drejtës, të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimin, konfliktit të interesit dhe të hierarkisë së normave, si dhe të sigurisë juridike.

28. Fillimisht, në drejtim të legjitimitimit *ratione materiae*, Gjykata konstaton se kërkuesi në seancën plenare publike ka parashtruar se gjatë shqyrtimit të pajtueshmërisë së ligjit nr. 69/2023 me

Kushtetutën, Gjykata duhet të vlerësojë argumentin nëse deputetët nismëtarë dhe Presidenti kanë ushtruar kompetencat e tyre në përputhje me Kushtetutës, sipas shkronjës “e” të nenit 131 të Kushtetutës të cituar edhe në bazën ligjore të kërkesës. Gjithsesi, kërkuuesi gjatë seancës plenare publike nuk i ka kërkuar Gjykatës, që të vendosë papajtueshmërinë në ushtrimin e funksionit të funksionarëve të sipërcituar dhe në përfundim e ka lënë në çmimin e saj për të vlerësuar nëse janë shkelur të gjitha nenet e vendosura si bazë ligjore në kërkesë.

29. Në vijim të sa më lart, Gjykata vlerëson se kërkitimi për të vlerësuar çështjen duke mbajtur në konsideratë shkronjën “e” të nenit 131 të Kushtetutës, që parashikon shqyrtimin e çështjeve që lidhen, mes të tjerave, edhe me zgjedhshmërinë e papajtueshmërinë në ushtrimin e funksioneve të Presidentit dhe deputetëve, është i pabazuar, pasi në rastin konkret nuk jemi përpara rasteve të parashikuara sipas dispozitës kushtetuese të cituar nga kërkuuesi.

30. Gjithashtu, Gjykata vëren se kërkuuesi ka ngritur pretendimin për cenimin e parimit të shtetit të së drejtës në drejtim të parimit të hierarkisë së normave juridike dhe të konfliktit të interesit. Gjykata vlerëson se për këtë pretendim kërkuuesi nuk ka parashtruar argumente kushtetuese se si ky parim është cenuar në drejtim të hierarkisë së normave juridike dhe konfliktit të interesit, ndaj për këtë arsye ai nuk mund të merret në shqyrtim.

31. Për sa u përket pretendimeve të tjera të kërkuarit për cenimin e pikës 2 të nenit 78, të Kushtetutës dhe të parimeve të barazisë përpara ligjit e mosdiskriminimit, si dhe të sigurisë juridike, Gjykata vlerëson se hyjnë në juridiksionin kushtetues e në vijim do të vlerësohet bazueshmëria e tyre në themel.

C. Për themelin e pretendimeve

C.1 Për cenimin e nenit 78, pika 2 të Kushtetutës

32. Kërkuuesi ka pretenduar se gjatë miratimit të ligjit është cenuar neni 78, pika 2, i Kushtetutës, si dhe neni 32, pika 2 i Rregullores së Kuvendit. Më konkretisht, sipas kërkuarit, në datën 19.7.2023, pas një mbledhjeje të thirrur jo sipas procedurës, duke mos u njoftuar të gjithë anëtarët e komisionit dhe pa praninë e kryetares së komisionit, u votua projektligji. Relacioni që shoqëronte projektligjin nuk jepte argumente konkrete me shpjegime për nenet ku ishte ndërhyrë, për përmirësimet që do të sillte ndryshimi dhe as shpjegim për keqkuptimet që mund të kishin lindur gjatë zbatimit të ligjit. Në çdo rast, pavarësisht nëse mbledhjen e komisionit e kërkon kryetari ose një e katërta e deputetëve, rendin e ditës e përgatit kryetari dhe në rastin konkret, kryetarja ka shprehur gatishmërinë për të zhvilluar mbledhjen pasi deputetët të sillnin kërkesën e protokolluar. Kërkesa për thirrjen e mbledhjes është depozituar ditën e mbledhjes, madje anëtarët e komisionit e kanë dorëzuar atë në protokoll disa orë pas zhvillimit të mbledhjes së komisionit.

33. Ndërsa subjekti i interesuar, Kuvendi ka prapësuar se projektligji i është nënshtruar shqyrtimit në dy komisione parlamentare. Gjatë shqyrtimit në Komisionin e Ligjeve nuk është ngritur asnjë pretendim për papajtueshmërinë e ligjit me Kushtetutën, si dhe në Komisionin e Edukimit gjatë seancës dëgjimore janë ftuar edhe anëtarët e Asamblesë së Akademisë. Në Komisionin e Edukimit ka qenë kuorumi i nevojshëm për të zhvilluar mbledhjen dhe për të marrë vendim. Projektligji është votuar nga numri i kërkuar i deputetëve sipas Rregullores së Kuvendit dhe si i tillë është plotësisht i ligjshëm. Për të gjitha këto arsye, sipas subjektit të interesuar pretendimi është i pabazuar.

34. Subjekti i interesuar, Akademia, ka parashtruar se ligji, si projekt fillestar, është ideuar, kërkuar e mbështetur nga Asambleja e Akademisë, me vendimin nr. 50, datë 8.9.2022, me të drejtën që gëzon një institucion autonom për organizimin e vet. Procedura që është ndjekur për miratimin e ndryshimeve objekt i këtij gjykimi, është e njëjta procedure që ishte ndjekur edhe për hartimin e miratimin e ligjit nr. 53/2019. Zbatimi i Rregullores së Kuvendit është një çështje e brendshme e tij. Paraqitja e propozimit për projektligjin me 4-5 nene në Kuvend (saktësisht më 9.1.2023) dhe miratimi pas 6 muajsh nuk përbëjnë asnjë privilegj ose shkelje të afateve minimale për shqyrtim e tij. Gjatë shqyrtimit të projektligjit në Asamble e më pas në Kuvend, në Komisionin për Edukimin dhe veçanërisht në Komisionin e Ligjeve nuk është ngritur asnjë pretendim për mospërputhje të amendamenteve të propozuara me normën kushtetuese.

35. Gjykata vëren se në Kushtetutë, në kreun III, që rregullon organizimin dhe funksionimin e Kuvendit parashikohet se mbledhjet e Kuvendit realizohen në sesione (neni 74) dhe se Kuvendi diskuton çështjet në seancë plenare (mbledhje), që si rregull bëhet e hapur (neni 79) ose e mbyllur në raste të veçanta (pika 4 e nenit 73). Ndërsa në nenin 77 të Kushtetutës parashikohet: *“Kuvendi zgjedh nga gjiri i tij komisione të përbërshme, si dhe mund të caktojë komisione të posaçme”*. Ndërsa në vijim, në pikën 2 të nenit 78 të Kushtetutës parashikohet: *“Mbledhjet e deputetëve që mbahen pa u thirrur sipas rregullores, nuk sjellin asnjë pasojë”*.

36. Bazuar në dispozitat e sipërcituara, Gjykata vëren se në Kushtetutë parashikohen disa forma të mbledhjes së Kuvendit dhe në pikën 2 të nenit 78 të Kushtetutës përdoret një koncept i përgjithshëm duke iu referuar “mbledhjet e deputetëve”, por nuk është specifikuar mënyra konkrete e realizimit të tyre. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se parashikimi në pikën 2 të nenit 78 të Kushtetutës se “mbledhjet që mbahen pa u thirrur sipas rregullores nuk sjellin asnjë pasojë” nuk u referohet vetëm seancave plenare/mbledhjeve të deputetëve në Kuvend, por shtrihet edhe për procedurën e thirrjes së deputetëve në mbledhjet e komisioneve parlamentare të përhershme bazuar në Rregulloren e Kuvendit.

37. Duke mbajtur në konsideratë këtë vlerësim, Gjykata çmon se pika 2 e nenit 78 të Kushtetutës gjen pasqyrim në përmbajtjen e pikës 2 të nenit 32 të Rregullores së Kuvendit, që parashikon se mbledhjet e komisionit të përhershëm thirren nga: (i) kryetari i tij; (ii) jo më pak se një e katërta e anëtarëve të komisionit; (iii) kryetari i Kuvendit, duke përcaktuar në kërkesë dhe çështjet që do të diskutohen në mbledhje.

38. Në drejtim të respektimit të Rregullores së Kuvendit, Gjykata në jurisprudencën e saj, bazuar në parimin e autonomisë parlamentare, ka theksuar se mosrespektimi i Rregullores e bën veprimtarinë parlamentare antikushtetuese vetëm nëse janë prekur dispozita të nivelit kushtetues që gjejnë pasqyrim në të, ndërsa për çështje të tjera Rregullorja nuk mund të jetë objekt kontrolli kushtetues (*shih vendimet nr. 54, datë 9.7.2024; nr. 48, datë 19.6.2024; nr. 35, datë 10.10.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

39. Për sa më lart, pas shqyrtimit të pretendimit për cenimin e pikës 2, të nenit 78 të Kushtetutës, në përfundim të diskutimeve, vlerësimet e gjyqtarëve u ndanë në dy qëndrime dhe Gjykata nuk arriti numrin e kërkuar të votave për vendimmarrje, sipas parashikimeve të nenit 133, pika 2, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000.

40. Sipas njërit qëndrim u vlerësua se pretendimi i kërkuar për mosrespektimin e procedurës parlamentare gjatë miratimit të ligjit nr. 69/2023 është i bazuar ndaj kërkesa duhej të ishte pranuar për këtë shkak. Në aspektin e veprimtarisë parlamentare, e cila edhe pse udhëhiqet nga parimi i autonomisë dhe vetërregullimit për disa aspekte të organizimit të funksionimit të Kuvendit dhe organeve të tij, Kushtetuta ka parashikuar në mënyrë të shprehur ato shkelje që e bëjnë jokushtetuese këtë veprimtari duke parashikuar në pikën 2 të nenit 78 edhe pasojën në rastin e mbajtjes së mbledhjeve në rast se ato nuk thirren sipas Rregullores së Kuvendit. Në këtë aspekt, për sa kohë që pasoja është e parashikuar drejtpërdrejt nga Kushtetuta, e vetmja mënyrë e kontrollit të kësaj veprimtarie është mënyra se si janë zbatuar në rastin konkret dispozitat e brendshme rregullatore të Kuvendit.

41. Referuar Rregullores së Kuvendit, mënyra e thirrjes së deputetëve për mbledhjen në komision nëpërmjet postës elektronike (*e-mail*) nuk rezulton të jetë e parashikuar në mënyrë të shprehur ose të nënkuptuar dhe as nuk mund të deduktohet nga përmbajtja e tyre. Procedura e vetme e zbatuar në praktikën parlamentare, për thirrjen e një mbledhjeje, që duhet të ndiqet për njoftimin e deputetëve, është ajo me shkresë të protokolluar e depozituar në një kohë të arsyeshme duke u krijuar mundësinë deputetëve për të marrë dijeni efektivisht dhe të njihen me materialet që do të shqyrtohen në atë mbledhje. Referuar edhe akteve të kësaj procedure, rezulton se kjo formë thirrje (njoftimi nëpërmjet *e-mail-it*) nuk është përdorur për të gjitha mbledhjet e këtij komisioni. Ndërkohë që për mbledhjen e parë të komisionit (datë 11.7.2023), nuk ka pasur referim nga kërkuesi dhe as kundërshtim për mënyrën e thirrjes së saj, çka nënkupton se ajo është zhvilluar në përputhje me praktikën parlamentare, mbledhja e radhës e datës 19.7.2023 është kërkuar nga dy deputetët nismëtarë (pra jo nga subjekti një e katërta e deputetëve të komisionit) dhe njoftimi është

bërë nëpërmjet *e-mail*-it. Referuar Rregullores së kuvendit, kjo procedure shfaq devijime nga parashikimet procedurale, të aspektit kushtetues që lidhen si me subjektin e legjitimuar për thirrjen e mbledhjes, ashtu edhe formën e njoftimit të anëtarëve të Komisionit të Edukimit.

42. Referuar edhe qëndrimit të kryetares së komisionit, ajo ka kërkuar shprehimisht ndjekjen e rrugës së zakonshme për zhvillimin e kësaj procedure, që është protokollimi i kërkesës sipas Rregullores së Kuvendit, si e vetmja mënyrë për të thirrur mbledhjen e deputetëve dhe për t'i dhënë legjitimitet kushtetues asaj. Për rrjedhojë kjo qasje e saj, përbën konfirmim të faktit se procedura e thirrjes/njoftimit të anëtarëve të komisionit përkatës, nuk ka qenë e rregullt sipas parashikimeve procedurale të Kuvendit. Në këtë aspekt, duke qenë përpara një parashikimi të tillë procedural që çon në një shkelje të nivelit kushtetues nuk ka ndonjë rëndësi në rastin konkret fakti nëse deputetët kanë marrë dijeni dhe janë njohur ose jo me *e-mail*-in e dërguar për thirrjen e mbledhjes, dhe as fakti që *post factum* është depozituar në sekretari kërkesa e firmosur formalisht nga 5 deputetë (një e katërta e anëtarëve të komisionit), për sa kohë që shkella e kësaj procedure, edhe pa u evidentuar ose provuar ndonjë pasojë e bën procedurën që në nisjen e saj, antikushtetuese sipas nenit 78, pika 2, të Kushtetutës.

43. Për këto arsye, për sa kohë që mbledhja e komisionit të edukimit nuk është thirrur sipas parashikimeve të nenit 78, pika 2, të Kushtetutës dhe nenit 32, pika 2, të Rregullores së Kuvendit, çka veson nga pikëpamja kushtetuese të gjithë procedurën e miratimit të ligjit nr. 69/2023 nuk është e nevojshme vijimi me shqyrtimin dhe vlerësimin e themelit të pretendimeve të kërkuarit për përmbajtjen e këtij ligji¹.

44. Kështu sipas qëndrimit tjetër, zgjidhja e çështjes ka të bëjë me interpretimin e konceptit kushtetues “thirrje e mbledhjes” e ndërlidhur me parashikimet relevante të Rregullores së Kuvendit, në kushtet kur neni 78 pika 2 i Kushtetutës parashikon se mbledhjet e deputetëve që mbahen pa u thirrur sipas rregullores nuk sjellin asnjë pasojë. Koncepti “thirrje e mbledhjes”, në rastin e komisioneve parlamentare, nuk duhet interpretuar në një mënyrë të ngushtë dhe literale që do të prekte thelbin e këtij parashikimi kushtetues i cili, e ngre respektimin e rregullave për thirrjen e mbledhjes në nivelin e një kushti *sine qua non* për vlefshmërinë e mbledhjeve të deputetëve qoftë në nivel komisioni, qoftë në nivel të seancës plenare. Parashikimi i nenit 78, pika 2 të Kushtetutës nuk duhet të kuptohet thjesht dhe vetëm si një rregullim me natyrë procedurale por si një premisë e rëndësishme për mirëfunksionimin e një organi kolegjal, me konfigurim politik siç është Kuvendi, me pasoja të drejtpërdrejta në cilësinë e parlamentarizmit në vend. Për këtë arsye, koncepti “thirrje e mbledhjes” përfshin të gjitha dispozitat e Rregullores së Kuvendit që lidhen me mënyrën e caktimit të mbledhjes së Komisionit, të krijimit të rendit të ditës dhe të njoftimit të kohës dhe vendit të mbajtjes së mbledhjes, të cilat parashikohen në nenet 32-33 të Rregullores së Kuvendit. Në këtë pikë, duhet evidentuar se mënyra e funksionimit të Kuvendit, përfshirë atë të komisioneve parlamentare, duhet të udhëhiqet nga bashkëpunimi i singertë apo parimi i luajalitetit kushtetues, i cili ka të bëjë, në thelb, me respektin e ndërsjellë nga secili subjekt ndaj kompetencave të tjetrit, si dhe nënkupton krijimin e një raporti bashkëpunimi midis tyre. Ky parim përfshin edhe detyrimin për sjellje koherente dhe jokontradiktore, pra palët nuk duhet të kenë qëndrime zvarritëse, bllokuese, të paqarta ose të pajustificuara, në mënyrë që bashkëpunimi midis tyre të jetë mbi baza mirëbesimi dhe korrektese, si dhe të jenë të hapura për qasjet e ndryshme të palës tjetër, por gjithnjë duke respektuar kompetencat që i janë dhënë secilës palë (*shih vendimin nr. 26, datë 25.5.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

45. Sipas neneve 32–33 të Rregullores së Kuvendit, mbledhjet e komisionit të përhershëm thirren nga kryetari i tij. Ato mund të thirren edhe me kërkesën e jo më pak se një të katërtës së anëtarëve të komisionit ose me kërkesën e kryetarit të Kuvendit, duke përcaktuar në kërkesë dhe çështjet që do të diskutohen në mbledhje (neni 32, pika 2). Kryetari i komisionit përgatit rendin e ditës, organizon punën për zhvillimin e mbledhjeve të komisionit dhe kryeson mbledhjet e tij (neni 33).

¹ Votoi për pranimin pjesërisht të kërkesës sipas këtij qëndrimi gjyqtarja Sonila Bejtja.

46. Në rastin konkret, Komisioni i Edukimit, që përbëhet nga 19 anëtarë, është mbledhur dhe ka shqyrtuar projektligjin në fjalë në datën 11.7.2023, mbledhje për të cilën nuk ka pasur ndonjë kontestim. Në këtë mbledhje, projektligji nuk është miratuar për shkak të mungesës së dokumentacionit (marrje e një mendimi me shkrim). Komisioni i Edukimit ka zhvilluar edhe dy mbledhje të tjera në datat 11.7.2023 dhe 17.7.2023, por projektligji për akademinë nuk ka qenë pjesë e rendit të ditës. Në datën 18.7.2023, në orët e pasdites, dy anëtarë të komisionit, që i përkisnin shumicës parlamentare, kanë dërguar në rrugë elektronike secili kërkesë për mbledhjen e komisionit në datën 19.7.2023, ora 11:00 për shqyrtimin e projektligjit për akademinë. Këtyre dy kërkesave u janë përgjigjur edhe tre deputetë të tjerë të shumicës parlamentare, që në thelb, kanë dhënë pëlqimin për mbledhjen e komisionit. Ndërsa kryetarja e komisionit, që i përkiste pakicës parlamentare, është përgjigjur duke kërkuar që kërkesa të protokollohej sipas Rregullores së Kuvendit dhe se pas protokollimit, do të veprohej sipas kësaj rregulloreje. Po ashtu, ka pasur edhe përgjigje deputetësh të pakicës parlamentare që kërkonin kohë për t'u përgatitur për çështjen. Secila kërkesë është dërguar veçmas, por brenda të njëjtit zinxhir komunikimi, duke iu drejtuar të gjithë anëtarëve të komisionit. Mbledhja është zhvilluar në datën 19.7.2023, ora 11:00 dhe projektligji është miratuar në Komision, vetëm me pjesëmarrjen e deputetëve të shumicës parlamentare, ndërsa kërkesa është protokolluar e nënshkruar nga pesë deputetët në datën 19.7.2023, ora 14:36.

47. Duke i vlerësuar këto fakte nën dritën e standardeve kushtetuese, nxirret përfundimi se mbledhja e Komisionit të Edukimit, e zhvilluar në datën 19.7.2023, nuk është thirrur sipas Rregullores së Kuvendit. Kërkesa për mbledhjen e komisionit, në ndryshim nga praktika e mëparshme parlamentare për depozitimin e tyre, është dërguar në rrugë elektronike dhe vetëm pas mbledhjes *de facto* të komisionit është depozituar në zyrën e protokollit të Kuvendit. Ndonëse në parim, përdorimi i postës elektronike lehtëson mënyrën e komunikimit dhe *prima facie* duket se thirrja e mbledhjes është bërë nga një e katërta e anëtarëve të komisionit (pesë deputetë), në rastin konkret dërgimi i kërkesës në mënyrë të ndarë nga pesë anëtarë dhe pa iu referuar qartësisht një teksti të përbashkët që të tregonte kohën e mbledhjes dhe çështjen për diskutim vë në dyshim thirrjen e saj. Duke mbajtur në konsideratë rrethanat e çështjes, në veçanti faktin që bëhej fjalë për një nismë të shumicës parlamentare dhe mënyrën se si u procedua për thirrjen e mbledhjes, mosmarrja në konsideratë e kërkesës së kryetares së komisionit për depozitimin e njoftimit për mbledhjen në zyrën e protokollit, arrihet në konkluzionin se thirrja e mbledhjes, në substancë, nuk ka respektuar parimin e luajalitetit kushtetues dhe dispozitat e Rregullores së Kuvendit.

48. Për sa më lart, në kushtet kur mbledhja e Komisionit të Edukimit nuk është thirrur sipas parashikimeve të nenin 78, pika 2, të Kushtetutës dhe nenit 32, pika 2, të Rregullores së Kuvendit, ajo nuk ka sjellë asnjë pasojë, ndaj për këtë shkak ligji nr. 69/2023 duhej të shfuqizohej për mosrespektim të procedurës së miratimit të tij. Rrjedhimisht, vlerësimi i pretendimeve të tjera të kërkesit është i panevojshëm².

49. Sipas qëndrimit tjetër, u vlerësua se pretendimi i kërkesit për cenimin e pikës 2 të nenit 78 të Kushtetutës në drejtim të procedurës parlamentare nuk është i bazuar. Në këtë drejtim u vlerësua se pretendimet e kërkesit për mangësitë gjatë shqyrtimit të projektligjit nuk janë të tilla që prekin dispozita të nivelit kushtetues, për rrjedhojë nuk sjellin pasoja të këtij niveli në procedurën parlamentare. Norma kushtetuese ka parashikuar se mbledhjet e deputetëve që mbahen pa u thirrur sipas Rregullores, nuk sjellin pasoja, ndërkohë që për sa i përket mënyrës se si rregullohen aspektet e brendshme të procedurës për të përmbushur këtë qëllim i janë lënë në diskrecion Kuvendit për t'i rregulluar përmes Rregullores së tij në përputhje me parimin e autonomisë parlamentare dhe të vetërregullimit. Gjykata në jurisprudencën e saj ka vlerësuar se Kuvendi gëzon një hapësirë të gjerë lirie për të vendosur rregullat e nevojshme, me qëllim vetorganizimin e tij, duke mos kufizuar ushtrimin e të drejtave të deputetëve për shkaqe të ndryshme nga ato që kanë të bëjnë me ushtrimin e veprimtarisë së tij në përputhje me parimin e funksionalitetit dhe efektivitetit (*shih vendimin nr. 48, datë 19.6.2024 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë aspekt ndërsa qëllimi

² Votuan sipas këtij qëndrimi gjyqtarët Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Genti Ibrahim.

i thirrjes së deputetëve në mbledhjet e Kuvendit/komisioneve është që të sigurohet ushtrimi i funksionit të deputetit dhe, nëpërmjet tij, edhe ushtrimi i funksionit të vetë këtij organi kushtetues, mënyra dhe forma e realizimit të këtij njoftimi është një çështje që ka të bëjë jo me aspekte të nivelit kushtetues, por lidhet me çështje të njoftimit efektiv të tyre me qëllim garantimin e funksionalitetit të komisioneve, sikundër përbën edhe aspekt të bashkëpunimit mes deputetëve.

50. Në rastin konkret, konstatohet se në datën 9.1.2023, dy deputetë kanë depozituar në Kuvend propozimin për projektligjin “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 53/2029 “Për Akademinë e Shkencave në Republikën e Shqipërisë”, i cili u përfshi në kalendarin e punimeve të Kuvendit për periudhën 22 maj–30 qershor 2023. Në vijim, projektligji është diskutuar fillimisht në mbledhjen e datës 21.6.2023 dhe më pas në atë të datës 11.7.2023, në të cilat është bërë parashtrimi/relatimi i projektligjit dhe deputetët e pranishëm kanë diskutuar mbi të, sikundër Komisioni i Edukimit ka dëgjuar edhe përfaqësues të Akademisë së Shkencave. Megjithatë Komisioni i Edukimit nuk ka vijuar me votimin e projektligjit të propozuar për shkak se nga Ministria e Financave nuk ishte dorëzuar me shkrim opinioni i kërkuar për efektin financiar të ligjit. Ndërkohë, në datën 18.7.2023 është kërkuar thirrja e mbledhjes nga disa deputetë anëtarë të Komisionit të Edukimit për në datën 19.7.2023, ora 11:00, me rend dite shqyrtimin dhe votimin nën për nën të projektligjit. Në datën e njoftuar është realizuar mbledhja e komisionit, në përfundim të së cilës projektligji është votuar dhe i ka kaluar për shqyrtim Kuvendit në seancë plenare.

51. Duke iu referuar përmbajtjes së nenit 32, pika 2, të Rregullores, rezulton se thirrja e mbledhjes bëhet nga kryetari i komisionit, një e katërta e anëtarëve të komisionit ose kryetari i Kuvendit dhe mes këtyre subjekteve nuk është e përcaktuar një shkallë hierarkie, duke nënkuptuar se secili, në çdo moment, mund të kërkojë thirrjen pa u kushtëzuar me veprime të tjera procedurale. Për sa i përket procedurës së thirrjes së deputetëve në mbledhje konstatohet se Rregullorja e Kuvendit nuk ka asnjë parashikim konkret për formën e njoftimit, ndërkohë që ajo kërkon një kërkesë të subjektit të legjitimuar në të cilën duhet të përcaktohen edhe çështjet që do të diskutohen në mbledhje. Në praktikën parlamentare njoftimi përmes një dokumenti zyrtar (shkresë) bëhet me qëllim dokumentimin nga ana formale të thirrjes së mbledhjes por, në thelb, qëllimi i këtij njoftimi është që të sigurohet, siç është theksuar më sipër, marrja dijeni e deputetëve në mënyrë efektive. Në këtë kuptim, njoftimi efektiv është i rëndësishëm pasi i paraprin ushtrimin të të drejtave të tjera të deputetit me qëllim garantimin e ushtrimit të mandatit parlamentar, i cili është i lidhur me funksionalitetin e vetë organit në të cilin ata bëjnë pjesë (Kuvendi). Njoftimi në rastin konkret për mbledhjen e datës 19.7.2023, është bërë me postë elektronike (*e-mail*) nga pesë deputetë nëpërmjet adresave elektronike zyrtare dhe u është dërguar deputetëve anëtarë të komisionit. Në datën 19.7.2023, në mbledhjen e komisionit deputetët kërkuar kanë konfirmuar vullnetin e tyre për thirrjen e mbledhjes, sikundër është dorëzuar edhe kërkesa formale për thirrjen e saj, e cila është protokolluar po atë ditë. Ky njoftim ka pasur në formë dhe përmbajtje si qëllim thirrjen e mbledhjes, ashtu edhe njoftimin e kohës së saktë të zhvillimit të saj.

52. Nuk rezulton që të jetë pretenduar nga deputetët e Komisionit të Edukimit mosmarrja e njoftimit për thirrjen e mbledhjes nëpërmjet *e-mail*-it dhe as nuk është ngritur ndonjë pretendim për pamundësi pjesëmarrjeje në mbledhjen e datës 19.7.2023. Për më tepër, rezulton se disa deputetë kanë konfirmuar pjesëmarrjen dhe të tjerë i kanë kthyer përgjigje edhe *e-mail*-it. Në vlerësimin e këtyre gjyqtarëve, mënyra e njoftimit me postë elektronike (*e-mail*) është një nga format e komunikimit e njohur nga legjislacioni shqiptar dhe vetë subjekti i interesuar, Kuvendi, ka pranuar se është një formë e praktikës së përditshme të komunikimit mes deputetëve me qëllim njoftimin e tyre dhe vënien në dispozicion të materialeve përkatëse. Për këto arsye, për sa kohë që nuk u provua se kjo mënyrë njoftimi bie ndesh me Rregulloren e Kuvendit, dhe as që të ketë sjellë pasoja në drejtim të njoftimit efektiv dhe pjesëmarrjes së deputetëve në mbledhjen e komisionit të datës 19.7.2023, në të cilën u votua projektligji, pretendimet për shkelje të pikës 2 të nenit 78 të Kushtetutës nuk janë të bazuara. Megjithatë, në kushtet kur qëndrimet e gjyqtarëve u ndanë dhe nuk u arrit shumica e votave për ndonjërin nga qasjet, këta gjyqtarë nuk mund të vijonin me trajtimin e pretendimeve të tjera të kërkuarit për themelin e çështjes, për sa kohë gjyqtarët me

qëndrime të ndryshme nga ky më sipër konsideruan të mos vijonin shqyrtimin në themel të pretendimeve të tjera të kërkesës³.

53. Sipas qëndrimit të gjyqtarës tjetër pretendimet për mangësitë gjatë shqyrtimit të projektligjit nuk prekin dispozita të nivelit kushtetues, si dhe mbështetur në jurisprudencën e Gjykatës, se Kuvendi gëzon një hapësirë të gjerë lirie për të vendosur rregullat e nevojshme të vetëorganizimit të tij të brendshëm dhe, për rrjedhojë, pretendimi i kërkuar për cenimin e pikës 2 të nenit 78 të Kushtetutës në drejtim të procedurës parlamentare nuk është i bazuar, e duhej vazhduar në themel me kontrollin e kushtetutshmërisë së neneve të ligjit të kundërshtuar. Nëse do të procedohej në këtë mënyrë pretendimi për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit duhet të pranohej, për shkak se neni 1 i ligjit nr. 69/2023 (*që ka riformuluar nenin 6, pika 3, të ligjit nr. 53/2019*), që përcakton anëtarët që fitojnë statusin e anëtarit të jashtëm dhe të nderit të Akademisë së Shkencave të Republikës së Shqipërisë, nuk mund të lexohet i shkëputur nga pika 4 e po këtij neni (*ndonëse e pandryshuar me ligjin nr. 53/2019*), që përcakton se me arritjen e moshës 75 vjeç anëtarët e Akademisë së Shkencave marrin statusin “emeritus” ose të anëtarit të nderit, si dhe nga neni 2 i ligjit nr. 69/2023 (*që ka riformuluar nenin 10 të ligjit nr. 53/2019*), që parashikon heqjen e së drejtës së votës së anëtarit të jashtëm ose atij të nderit.

54. Ndonëse ligji nr. 53/2019 nuk është objekt i këtij gjykimi kushtetues dhe gjatë periudhës nga hyrja në fuqi e tij në vitin 2019 e deri në ndryshimet e bëra me ligjin nr. 69/2023, nenet 6, 10 ose 16 e respektonin parimin e barazisë përpara ligjit, ndryshimet e pjesshme të bëra me ligjin nr. 69/2023 në nenet 10 dhe 16, e deformuan këtë parim duke sjellë një trajtim të ndryshëm midis mandateve të anëtarëve të Akademisë dhe mandatit të kryetarit të saj.

55. Para ndryshimeve ligjore neni 6, pika 4, i ligjit nr. 53/2019 ishte në unison me nenin 10 dhe me nenin 16, pika 2, shkronja “c”, të këtij ligji, kur parashikonin në mënyrë të ndërsjellë kufirin maksimal të moshës 75 vjeç për anëtarët e Asamblesë dhe faktin që pas këtij momenti ata merrnin statusin e anëtarit “emeritus” ose të nderit (*neni 6, pika 4*) dhe, se arritja e moshës 75 vjeç sillte ndërprerjen e mandatit të anëtarit të Akademisë së Shkencave (*neni 16, pika 2, shkronja “c”*). Ndryshimet ligjore që shfuqizojnë nenin 16, pika 2, shkronja “c”, të ligjit nr. 53/2019 me nenin 5 të ligjit nr. 69/2023, i cili heq kufirin e moshës për të gjithë anëtarët, përfshirë edhe kryetarin, të cilëve nuk u ndërpritet më mandati me arritjen e moshës 75 vjeç, dhe ndryshojnë nenin 10 të ligjit nr. 53/2019, ku anëtarët e nderit (“emeritus”) nuk kanë më të drejtë vote pas moshës 75 vjeç, krijojnë pabarazi përpara ligjit, sepse kjo gjë nuk ndodh në rastin e kryetarit, i cili ka të drejta dhe detyrime të plota që shkojnë edhe përtej së drejtës së votës midis tyre. Për shkak të këtyre dy ndryshimeve ligjore të mësipërme rezulton se jemi para rastit kur persona të njëjtë (*anëtarë të Akademisë së Shkencave*), në kushte të njëjta (*në moshë mbi 75 vjeç*), janë trajtuar ndryshe (*në drejtim të heqjes të së drejtës për të votuar*) pa përligje të arsyeshme dhe objektive. Për rrjedhojë, kjo situatë passjell cenimin e parimit të barazisë së shtetasve përpara ligjit, prandaj në nenin 2 të ligjit nr. 69/2023, që ka riformuluar nenin 10 të ligjit nr. 53/2019, duhej të shfuqizohej togfjalëshi “*pa të drejtë vote*”⁴.

56. Në përfundim sipas këtij qëndrimi, pretendimi për cenimin e nenit 78, pika 2 të Kushtetutës dhe nenit 32, pika 2 të Rregullores së Kuvendit është i pabazuar dhe pajtueshmëria e ligjit nr. 69/2023 duhet të analizohet në themel në drejtim të pretendimeve për respektimin e parimeve kushtetuese, por për shkak të mosarritjes së kuorumit prej pesë gjyqtarësh nuk mund të vijohej me shqyrtimin e themelit të pretendimeve.

57. Për shkak të qëndrimeve të mësipërme, Gjykata konstatoi se nuk ishte e mundur të formohej numri i kërkuar prej 5 gjyqtarësh për të vijuar me shqyrtimin dhe vendimmarrjen për themelin e pretendimeve që lidheshin me cenimin e parimeve të shtetit të së drejtës, barazisë përpara ligjit e mosdiskriminimit, si dhe të sigurisë juridike.

58. Për sa më lart, Gjykata vëren se në kushtet kur nuk u formua shumica prej 5 gjyqtarësh, në kuptim të nenit 73, pika 4, të ligjit nr. 8577/2000, kërkesa e kërkuar konsiderohet e rrëzuar.

³ Votuan sipas këtij qëndrimi gjyqtarët Holta Zaçaj, Sandër Beci, Ilir Toska.

⁴ Votoi sipas këtij qëndrimi gjyqtarja Marjana Semini.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “a” dhe 134, pikat 1, shkronja “c” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe neneve 72, 73, pika 4 dhe vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar,

VENDOSI:

1. Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë, më 10.2.2025.

Shpallur, më 13.3.2025.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahim, Ilir Toska, Sandër Beci, Sonila Bejtja, Marjana Semini